

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 437/2020
28.01.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у правној ствари тужиоца Акционари „Београдске индустрије пива, слада и безалкохолних пића“ АА из ..., и др., чији је заједнички пуномоћник Александар Андрић, адвокат из ..., ул. ..., против тужених: 1. Република Србија - Министарство привреде, Београд, ул. Кнеза Милоша бр. 20, кога заступа Државно правобранилаштво из Београда, и 2. Акционарско друштво „Београдска индустрија пива, слада и безалкохолних пића“ Београд - у стечају, ул. Војводе Путника бр. 5, чији је пуномоћник Радисав Арнаутовић, адвокат из ..., ул. ..., ради штете и стицања без основа, вредност предмета спора 415.421.400,00 динара, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж бр. 3594/18 од 27.11.2019. године, у седници већа одржаној дана 28.01.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж бр. 3594/18 од 27.11.2019. године.

ОДБИЈА СЕ захтев првотуженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж бр.3594/18 од 27.11.2019. године одбијена је жалба тужилаца као неоснована и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 3904/2016 од 26.03.2018. године којом је у ставу првом изреке одбијено објективно преиначење тужбе, у ставу другом одбијен је тужбени захтев тужилаца да првотужени солидарно исплати на име стицања без основа укупан износ од 415.421.400,00 динара према свим тужиоцима појединачно утврђен износ према вредности и броју акција. Ставом трећим изреке одбијен је тужбени захтев тужилаца да се обавезе првотужени да тужиоцима солидарно на име накнаде штете исплати износ од 415.421.400,00 динара према свим тужиоцима појединачно према утврђеним вредностима и броју акција. Ставом четвртим одбачен је тужбени захтев тужилаца да се обавезе тужени Акционарско друштво „Београдска индустрија пива, слада и безалкохолних пића“ – у стечају Београд, да им солидарно исплати на име стицања без основа износ од 415.421.400,00 динара са законском затезном каматом почев од 26.07.2016. године, као недозвољен. Ставом петим су обавезани тужиоци да првотуженом накнаде трошкове парничног поступка у укупном износу од 557.400,00

динара и ставом шестим су тужени обавезани да друготуженом накнаде трошкове парничног поступка у укупном износу од 747.900,00 динара.

Против другостепене пресуде тужиоци су изјавили благовремену и дозвољену ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

У одговору на ревизију првотужени је оспорио ревизијске наводе и предложио да се ревизија тужилаца одбије као неоснована, а трошкове ревизијског поступка одређено је тражио.

Друготужени је такође дао одговор на ревизију у којем је оспорио ревизијске наводе и предложио да се ревизија одбије као неоснована.

У поступку доношења побијена пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11...са изменама), на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности, нити битне повреде поступка из члана 374. став 2 тачка 6, 8, 10 и 11 Закона о парничном поступку, на коју се ревидент позива. Нису основани ревизијски наводи тужиоца којима се указује да је другостепена одлука донета уз погрешну оцену изведених доказа у списима, односно да је таква одлука донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку, а у вези са чланом 8. Закона о парничном поступку. Напротив, побијана одлука заснована је на чињеничном стању које је утврђено оценом доказа извршеном од стране првостепеног суда који је и спроводио доказни поступак. Због наведеног битна повреда на коју се указује није могла бити учињена у поступку пред другостепеним судом. Са тим у вези, ревидент се не може са успехом позивати на битне повреде поступка насталим пред првостепеним судом, а које се тичу одлуке суда да не прихвати предлог за вештачење, или да одлуку заснује само на одређеним изведеним доказима, јер се овим наводима указује на битне повреде поступка из члана 374. став 1. ЗПП-а које нису учињене пред другостепеним судом. Такође, указивање ревидента да је првостепени суд противно одредбама Закона о парничном поступку прихватио одговор на тужбу првотужене који је дат након протеча рока од 30 дана, представља такође позивање на битну повреду поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку учињене пред првостепеним судом, из којих разлога се другостепена одлука не може побијати по ревизији.

Неосновани су и ревизијски наводи да је тужиоцу због селективне оцене доказа и изостанка образложења сваког доказа појединачно, онемогућено да расправља пред судом, јер тужилац није био онемогућен да изнесе чињеничне тврдње на којима заснива тужбени захтев и предложи доказе, а уколико суд не изведе све, већ само неке од предложених доказа, то не значи да је тужилац онемогућен да расправља. Нису од утицаја ревизијски наводи о томе да је изрека другостепене одлука у противречности са изведеним доказима, јер се њима указује да је таква одлука захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку. Таква битна повреда не представља дозвољени ревизијски разлог предвиђен у члану 407. Закона о парничном поступку, због чега наводи ревидента у том делу нису од утицаја у ревизијском поступку. Прекорачење тужбеног захтева на које се ревидент позива, у конкретном случају није могло бити учињено у поступку пред другостепеним

судом, па се у смислу одредбе члана 407. став 1 тачка 5 реади о недозвољеном ревизијском разлогу за побијање правноснажне другостепене пресуде.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су мањински акционари друготуженог који поседују 48,10% акцијског капитала. Дана 24.07.2007. године закључен је уговор о продаји акција из Акцијског фонда АД „БИП“ из Београда, методом јавног тендера између Акцијског фонда Републике Србије, Агенције за приватизацију и конзорцијума правних лица „АА“ ... и „ББ“ ..., заведен код Акцијског фонда под бројем 6996/07. Закључењем наведеног уговора конзорцијум правних лица постао је већински власник (51,90% акција) и преузео управљачка и друга законом прописана права над друготуженим. Током поступка није било спорно да купац капитала није извршио инвестиционе обавезе за другу годину трајања уговора у износу од 2.600.000,00 евра, нити је извршио обавезу откупа акција у периоду од две године након дана испуњења, односно до 08.10.2009. године, те како је купац поступио супротно одредбама из члана 8.2.2, 8.2.4, 8.2.11 и 8.12.12 уговора, Агенција за приватизацију је раскинула уговор о приватизацији дана 06.02.2010. године, а акцијски капитал који је био предмет продаје пренет је Акцијском фонду. Након тога је на предлог пореске управе, над друготуженим отворен стечајни поступак решењем Привредног суда у Београду Ст. 244/15 од 01.09.2015. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови закључују да је Агенција за приватизацију у свему поступала у складу са уговором и законским овлашћењима приликом вршења контроле и надзора у поступку приватизације. Према налажењу нижестепених судова, тужиоци нису доказали да је првотужена Република Србија, као оснивач Агенције за приватизацију, одговорна за штету за коју тврде да су претрпели, јер нема противправности, нити узрочно последичне везе између радњи првотужене и евентуалне штете на страни акционара. Тужбени захтев се не може заснивати ни по основу правно неоснованог обогаћења, јер нижестепени судови налазе да није било преласка имовине тужилаца у имовину првотужене без правног основа. У погледу друготуженог, нижестепени судови су стали на становиште да је захтев недозвољен из разлога што је 93 тужилаца пријавило потраживање на име накнаде штете у стечајном поступку, али су овакве пријаве одбачене као недозвољене, па како тужиоци, генерално посматрано, немају упут на парницу, то су нижестепени судови закључили да тужба у односу на друготуженог није дозвољена.

Ревизијом тужиоца оспорава се изнето становиште нижестепених судова. Према наводима ревидента нижестепени судови нису узели као доказ одлуку Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије од 19.09.2012 . године, јер сматрају да се из наведене одлуке може закључити да постоји правни основ да тужиоци поднесу тужбу за накнаду штете због умањења вредности њихових акција. Такође ревидент сматра да пријава потраживања у стечајном поступку није услов за подношење тужбе у парничном поступку, те да су нижестепени судови неправилно одбацили тужбу тужилаца у односу на друготужену. Ревидент истиче да судови нису ценили чињеницу да је конзорцијум отуђио, односно продао имовину друготуженог као и да је узимао неповољне зајмове, чиме је додатно оптеретио имовину и умањио вредност акција тужилаца.

Врховни касациони суд не прихвата ревизијске наводе тужиоца.

Тужиоци свој тужбени захтев према првотуженом заснивају на тврдњи да Агенција за приватизацију, као орган првотужене, није вршила контролу над купцем капитала који не само да није испунио своје обавезе из уговора о продаји акција, већ је предузимао радње које су имале за последицу значајно умањење имовине субјекта приватизације (друготуженог), а што су органи првотужене (пре свега Агенције за приватизацију), својим немарним и несавесним радом омогућиле да се догоди, чиме је нанета штета тужиоцима као мањинским акционарима.

Према оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су закључили да је тужбени захтев неоснован, а да је тужба у односу на друготуженог недозвољена.

Поступак приватизације друштвеног/државног капитала у периоду када је закључен уговор о продаји акција друготуженог, био је уређен Законом о приватизацији („Сл. гласник РС“, бр. 38/2001, 18/2003, 45/2005, 123/2007, 123/2007 - др. закон), којим су предвиђени модели приватизације, услови за приватизацију и улога тадашње Агенције за приватизацију у том поступку. Посебним законом о Агенцији за приватизацију („Сл. гласник РС“, бр. 38/2001...135/2004), ближе су уређени положај, права, дужности и друга питања од значаја за рад Агенције, па је тако одредбом члана 10. прописано да Агенција у обављању послова контроле поступка приватизације, између осталог, проверава извршење уговора о приватизацији.

У конкретном случају међу странкама није било спорно да купац капитала, конзорцијум страних правних лица, није испунио своје уговорне обавезе по више тачака, због чега је Агенција за приватизацију раскинула уговор о продаји капитала. Кршење уговорних одредби из приватизационог уговора свакако се негативно одражава на имовински статус субјекта приватизације (а самим тим и акционара), будући да се обавеза купца капитала управо и састоји у финансијској, организационој и производној консолидацији субјекта приватизације, које обавезе купац капитала није испунио. Међутим, за евентуалну штету коју су преостали мањински акционари претпрели услед непоштовања уговора о приватизацији од стране купца капитала, не одговара Агенција за приватизацију (односно Република Србија у чијем саставу је иста постојала) по некој врсти објективне одговорности како се то може протумачити из навода ревидента, већ Агенција за приватизацију може бити одговорна за штету само уколико се докаже да своја права и обавезе није испуњавала у складу са законом којим се дефинише њен статус и положај (субјективна одговорност по основу кривице).

На основу утврђеног чињеничног стања не може се извести закључак о одговорности Агенције за приватизацију за евентуалну штету коју су претрпели тужиоци услед неуредног извршавања обавеза од стране купца капитала, јер је Агенција управо и предузела радње у складу са својим овлашћењима, а које се односе на раскид уговора о приватизацији и наплату уговорних казни. Агенција не може бити одговорна за несавесне или противправне радње купца капитала на које су тужиоци указивали у ревизији, јер овакве радње представљају основ за раскид уговора, а не за одговорност Агенције за приватизацију. Стога, не стоје ревизијски наводи да су нижестепени судови без јасног образложења и уз погрешну примену материјалног права одбили тужбени захтев, јер из утврђеног чињеничног стања произлази да Агенција за приватизацију није одговорна у смислу члана 154. и 172. Закона о

облигационим односима за евентуалну штету коју су тужиоци претрпели, будући да је поступала у складу са законским овлашћењима и раскинула уговор о продаји акција. Указивање ревидента у ревизији, а и током поступка, да су органи тужене несавесним и неодговорним радом допустили расипање имовине субјекта приватизације (друготуженог), те да је раскид уговора морао уследити много раније, не представља противправно поступање Агенције за приватизацију, из разлога што Агенција као уговорна страна мора да поштује уговорне и законске одредбе којима је регулисан раскид уговора о продаји акција, те да уговор раскине тек када се за то испуне материјално правни услови.

Такође, обавеза из уговора о продаји акција установљена на терет купца капитала да у року од две године од дана закључења уговора објави безусловну понуду за куповину акција од малих акционара по цени од најмање 4,5279 евра по акцији, нема дејства према самим акционарима, већ према Агенцији за приватизацију као друге уговорне стране. Стога, кршење наведене уговорне одредбе од стране купца капитала не може бити основ за накнаду штете тужиоцима, јер они нису уговорна страна из уговора о продаји акција.

Без утицаја су ревизијски наводи да се нижестепени судови нису бавили одлуком Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије, где је због несавесног рада, понашања и неиспуњења уговора о продаји акција од 24.07.2007. године Агенција за приватизацију тужила Арбитражном већу конзорцијум правних лица – купца капитала. Ово из разлога што је наведеном одлуком одлучено о обавезама купца капитала поводом раскида уговора о приватизацији, а чињеница да се у једном делу образложења констатује да су акционари друготуженог претрпели штету по неком основу, не може бити доказ о постојању исте у овом парничном поступку. Тужиоци су били дужни да докажу постојање узрочно последичне везе између поступања првотуженог и штете коју трпе, што они нису учинили, па стога наведена констатација из арбитражне одлуке не може успоставити одговорност Агенције за приватизацију, односно првотужене као њеног оснивача.

Правилно нижестепени судови закључују да се утужено новчано потраживање не може заснивати ни на правно неоснованом обогаћењу као извору облигације прописан чланом 210. Закона о облигационим односима. Тужиоци нису доказали која је то имовина тужилаца која је без правног основа прешла у имовину Републике Србије, због чега се тужбени захтев испоствља неоснованим и по овом основу. Како је напред речено, чињеница да купац капитала није испунио своје обавезе, те да је услед његовог несавесног поступања имовина друготуженог додатно умањена (што се негативно одразило на вредност акција), не доказује да се првотужена обогатила без правног основа како то тврде тужиоци.

Неосновани су ревизијски наводи којима ревиденти оспоравају одлуку нижестепених судова којима је одбачена тужба у односу на друготуженог, јер супротно ревизијским наводима, пријава потраживања у поступку стечаја јесте услов за вођење парнице против туженог – стечајног дужника, а што произлази из одредбе члана 80. став 1., 111. и 117. Закона о стечају („Сл. гласник РС“, бр. 104/2009...83/2014), према ком закону се води стечајни поступак над друготуженим. Како тужиоци немају упут на парницу за утврђење основаности оспореног потраживања (било зато што су им пријаве

потраживања одбачене, било зато што уопште нису пријавили потраживање), то је правилан закључак нижестепених судова да је тужба у односу на друготуженог недозвољена. Тужиоци као акционари своја имовинска права по основу акција које поседују код друготуженог, могу евентуално остваривати у случају да су у стечајном поступку, пре завршне деобе или у завршној деоби, у пуном износу намирена потраживања поверилаца у целости са припадајућом каматом. Тада им припада право на вишак деобне масе који се расподељује у складу са правилима поступка ликвидације како је то прописано одредбом члана 147. став 1. Закона о стечају.

Имајући у виду претходно изнето, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 414. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11...и 18/20) одлучио као у изреци.

Применом одредбе члана 154. ЗПП-а, Врховни касациони суд је одбио захтев првотуженог за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, јер наведени трошкови нису били нужни ради вођења парнице.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић